

novacriminalia

Νο 5 - Φεβρομάριος 2019

Σημείωμα του εκδότη

Το τεκμήριο αθωότητας στην αρένα της πολιτικής

«Εις όλας τας εγκληματικάς διαδικασίας ... έκαστος, ποο της καταδίκης του, δεν λονίζεται ένοχος».

αυτόν τον πανηνυρικό τρόπο η Γ΄ Εθνική των Ε αυτόν τον πανηγυρικό τροπο η ι εσνικη των Ελλήνων Συνέλευσις της Τροιζήνος (1827) διασάλπισε το τεκμήριο αθωότητας στο Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος, εμπνεόμενη από το άρθρο ΙΙ της Γαλλικής Διακήρυξης των Λικαιωμάτων του Ανθοώπου και του Πολίτη του 1789.

ωκιαίμηταν του Ανθραίσιου και του Πολίτη του 1767. Το θεμελιώδες δικαίωμα του κατηγορουμένου, να μη στιγματί-ζεται προκαταβολικώς ως ένοχος για την πράξη που του αποδίδεται, καθιερώνεται στα άρθρα 6 παρ. 2 ΕΣΔΑ, 48 παρ. 2 ΧΘΔΕΕ, 14 παρ. 2 ΔΣΑΠΔ και αποτελεί συστατικό του

φικελευσερού κρατούς οικαίου. Εν τούτοις, ο παρ' ημίν δημόσιος βίος χαρακτηρίζεται από την σωρευτική παραβίασή του, ιδίως στις υποθέσεις που ρίπτονται στην αρένα της πολιτικής. Τα παραδείγματα είναι πολλά (και

ονιμερισή. Στην υπόθεση της ΔΕΚΑ ΑΕ κορυφαίος πολιτικός δήλωνε (2003) ότι «δεν θα τη γλιτώσει» ο κατηγορούμενος πρόεδρος της εται-ρείος, ενώ στην εκκρεμή τότε υπόθεση του Παντείου Πανεπιστημίου υπουργός χαρακτήρισε (2007) κατηγορουμένους ως «απατώνες της Παντείου». Πιο πρόσφατα, στην γιναστή ως υπό-θεση Νονακτίε εν ενεργεία υπουργός έσπευσε να την χαρακτηρί-ζει ως το «μεγαλίτερο σκάνδαλο από συστάσεως του ελληνικού κράτους», ενώ έτερος, γνωστός για την πληθωρική παρουσία του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χαρακτήρισε *«απατεώνα»* κατη-γορούμενο στην λεγόμενη υπόθεση Energa. Ο ίδιος μάλιστα c Πρωθυπουργός βιάστηκε να πανηγυρίσει ενώπιον της Βουλής για

την σύλληψη ενεχυροδανειστή τον οποίον ονόμασε «κγκέφαλο εγκληματικής οργάνωσης» που είχε «ξεζου-μίσει δεκάδες χιλιάδες συμπολίτες μας». Πριν από λίγες ημέρες ψηφίστηκε ο Ν. 4596/2019,

με τον οποίον ενσωματώθηκε στην ημεδαπή έννομη τά Οδηγία της ΕΕ 2016/343 για το τεκμήριο αθωότητας. Ο νέον νόμος περιέχει σειρά θετικών ρυθμίσεων, που ελπίζεται ότι θα συμβάλουν στην δημιουργία μιας γενικότερης κουλτούρας σεβασμού του θεμελιώδους αυτού δικαιώματος. Ως μέτρο οεριστρίο του θερεπισθούς αυτου οικαιωματούς. Σχ. μετρο επισκόρθωσης των προσβολών του τεκμηρίου οθωότητας από δημόσιους αξιωματούχους εν τούτοις, ο νόμος (άρθρο 7) προβλέπει απλώς το δικαίωμα αποζημίωσης του υπόπτου ή κατηγορουμένου με τις διατάξεις περί αστικής ευθύνης του ράτους. Σημειωτέον ότι σε προνενέστερο νομοσχέδιο θει ζόταν -ορθώς- ως αποκαταστατικό μέτρο η αφαίρεση μέρους της ποινής σε περίπτωση καταδίκης.

Η νέα ρύθμιση είναι προφανώς ανεπαρκής για να αποκαταστήτην και μουμίση είναι προφούναι, σεκτισμένης για να υποκατισσής «ει την βλάβη από την προσβολή του τεκτιμησίου αθωάτητας αλλά και να αποτρέψει τους επίδοξους κακοποιητές του από την συνέχιση της βάρβαρης συμπεριφοράς τους. Αυτοί μεν θα συνεχίσουν ανενόχλητοι το «έργο» τους, ενώ τα χρήματα των αποζημιώσεων θα πληρώνουν οι (αθώοι!) πολίτες

Σε αυτό το τεύνος

Νομικά Ζητήματα

- Κρίσιμες μεταβολές που επήλθαν στο νομοθετικό πλαίσιο της πρόληψης και καταστολής της νομιμο ποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με τον v. 4557/2018 - Π. Μαυραγάνι
- Σκέψεις στις δικονομικές διατάξεις των χρημα στηριακών αδικημάτων (v. 4443/2016)
- Η παράσταση Πολιτικής Αγωγής του εργαζομένου προς υποστήριξη της κατηγορίας επί της μη εμπρόθεσμης καταβολής των δεδουλευμένων

Νομολογία

Η ανάλυση DNA και η δικονομική διαχείρισή της κατά την ποινική απόδειξη. «Διάλογος» αντιλήψεων περί ηθικής απόδειξης. (Σχόλιο στις

αποφάσεις 2609/2017 ΤριμΕφΚακΑθ και 1898/2018 ΠεντΕφΑθ) - Ν. Δαμασκόπουλος

- Σχόλιο στην υπ' αριθμ. 269/2017 απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου Θράκης Σ. Μέτος
- Ο εξωλογιστικός (πλέον έμμεσος) προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης στην ποινική δίκη η αμφιταλάντευση της νομολογίας (με αφορμή την απόφαση 1992/2017 ΑΠ Ζ΄ Ποινικό Τμήμα) Δ. Δαή

11 Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης

Η πρόσφατη νομολογία των Γερμανικών Δικαστη ρίων επί Ευρωπαϊκών Ενταλμάτων Σύλληψης εκδοθέντων από τις Ελληνικές Αρχές - Κριτικές παρατηρήσεις. - Α. Γεωργόπουλο

13 Ανακοινώσεις ΕΕΠ

· Όνδοο Συνέδριο ΕΕΠ 15-16 Μαρτίου 2019

NOMIKA ZHTHMATA

Κρίσιμες μεταβολές που επήλθαν στο νομοθετικό πλαίσιο της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες με τον ν. 4557/2018

Παναγιώτα Γ. Μαυραγάνη

Δικηγόρος Αθηνών, Μ.Δ.Ε. Ποινικού Τομέα Πανεπιστημίου Θράκης

τον υπ' αριθμ. 4557/2018 νόμο, με τίτλο M ετον υπ αριομ. 1337.... «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης ων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρ ματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδη-

νίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες» αντικαθίστανται οι διατάξεις νια για, 2013/04/71/25, λαι διακές αντικουποιάνται οι ποιταίχεις για τη νομιμοποίηση εσόδου από εγκληματικές δραστηριότητες του προϊσχύσαντος υπ' αριθμ. 3691/2008 νόμου και ενσωμα-τώνεται η Οδηγία 2015/849/ΕΕ στην ελληνική έννομη τάξη. Οι ουσιωδέστερες μεταβολές που επήλθαν με τον νέο νόμο

Οι ορισμοί βασικών εννοιών που χρησιμοποιούνται στις διατάξεις του νόμου και περιέχονται στο άρθρο 3 αυτού, υφί στανται μεταβολές σε σχέση με το προϋφιστάμενο νομοθετικο πλαίσιο. Κάποιες από τις έννοιες αυτές απαλείφονται ενώ άλλες τροποποιούνται. Στην έγγοια του προσώπου προστίθεται η νομική οντότητα, ώστε στο πεδίο εφαρμογής του νόμου να εμπίπτουν και μη νομικά πρόσωπα. Οι δε ορισμοί για «τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα», «τα μέλη της οικογένειας» «αι «τους στενούς συνεργάτες» αποτυπώνονται στα στο 9, 10 και 11, με τη σαφή επισήμανση εκ μέρους του νομοθέτη, ότι οι διατάξεις του νόμου είναι αμινώς προληπτικού χαρα κτήρα και σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να αποτελέσουν στίγμα για τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ή αφορμή για άρνηση σύναψης επιχειρηματικής σχέσης με αυτά

Ως πραγματικός δικαιούχος νομικής οντότητας ορίζεται το κό πρόσωπο που την κατέχει ή ασκεί έλεγχο επ' αυτής Όμως, μόνη η διαπίστωση ιδιοκτησιακού δικαιώματος ή συμ μετοχής στο κεφάλαιο δεν αρκεί για τον εντοπισμό του πραγ-ματικού δικαιούχου, καθώς ενδέχεται να ασκείται έλεγχος επί της νομικής οντότητας με άλλα μέσα. Εν πάση περιπτώσει, εφόσον καταστεί αδύνατο να ταυτοποιηθούν οι πραγματικοί δικαιούχοι της νομικής οντότητας και δεν υφίστανται υποψίες, νοούνται ως τέτοιοι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη αυτής.

Στο άρθρο 4 καταγράφονται τα βασικά αδικήματα της νομιμο ποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Η βασικότερη μεταβολή που επήλθε είναι η προσθήκη στον ως άνω κατάλογο των αδικημάτων εμπορίας επιρροής-μεσάζοντες, δω-ροληψίας και δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, που αποσκοπεί στη μέγιστη δυνατή κάλυψη από εγκλήματα «διαφθοράς».

Τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να εφαρμόσουν μέτρα δέουσας επιμέλειας όχι μόνο στις περιπτώσεις που ορ στο προϊσχύσαν άρθρο 12 του ν. 3691/2008, αλλά και σε

NOVA CRIMINALIA No 5

αυτές που προστίθενται με το άρθρο 12 του νέου νόμου Οι προσθήκες που έγιναν αφορούν στις εξής περιπτώσεις: α) μεταφορά χρηματικών ποσών, σύμφωνα με τον ορισμό του ιχείου 9 του άρθρου 3 του Κανονισμού 2015/847 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άνω των 1.000 ευρώ, β) περιστασιακές αγορές εμπόρων με μετρητά ποσού 10.000 ευρώ τουλάχιστον, ν) συναλλανές παρόχων υπηρεσιών ιιγνίων, ποσού 2.000 ευρώ τουλάχιστον κατά την κατάθεση του στοιχήματος ή την είσπραξη των κερδών και δ) συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα ή ειδικά προπληρωμένα πληρωμής άνω των 250 ευρώ.

Από τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που πρέπει να εφαρμόζουν τα υπόχρεα πρόσωπα, αξίζει να γίνει αναφορά στην υποχρέ-ωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να λαμβάνουν κατά τη σύναψη της επιχειοηματικής σχέσης πρόσφατη πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος του πελάτη ώστε να επαληθεύουν τα εισοδήματά του, σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 3. Εάν βέβαια προκύψει αυξημένος κίνδυνος, μπορεί να τηθεί το πιστωτικό ίδρυμα να προσκομιστεί εκ νέου πράξη οικητικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος, βάσει του άρθρου 13, παρ. 7, χωρίς να αποτελεί εκ προοιμίου υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος η επαλήθευση σε ετήσια βάση των εισοδημάτων του πελάτη, ως ίσχυε με την προϊσχύσασα διάταξη του ν. 3691/2008.

Με το άρθρο 15 καταργείται η άνευ άλλου τινός εφαρμογή μέτρων απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας στις προκαθορισμένες περιπτώσεις που προέβλεπε το άρθρο 17 του ν. 3691/2008. Καθιερώνεται η εφαρμογή των μέτρων αυτών σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι πράγματι ο κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι χαμηλότερος, βάσει των τύπων αποδεικτικών στοιχείων για την ύπαρξη δυνητικά χαμηλότερου κινδύνου, που προβλέπονται στο Παράρτημα ΙΙ του νόμου.

Στο άρθρο 16 του νόμου επαναδιατυπώνονται οι περιπτώσε στις οποίες απαιτείται να λαμβάνονται μέτρα αυξημένης

με τον νέο νόμο επιδιώκεται η διεύρυνση της ευοντοτήτων που εμμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες "

δέουσας επιμέλειας. Εντούτοις καταργείται η υποχρεωτική εφαρ-μογή μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας σε συναλλαγές που πραγματοποιούνται χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη, σε αντίθεση με όσα ορίζονταν στο άρθρο 20 του καταργούμενου νόμου. Πλέον, η ανωνυμία της συναλλαγής και η έλλειψη φυσικής παρουσίας του πελάτη συνιστούν απλώς ενδείκτες

υψηλότερου κινδύνου, σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙ του νόμου. Περαιτέρω, θεωρείται παράγοντας δυνητικά υψηλότεοου κινδύνου που θα πρέπει να αξιολονηθεί από τα υπόχοεα πρόσωπα η ύπαρξη πολύπλοκων και ασυνήθων συναλλαγών ενώ σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 3691/2008 εφαρμόζονταν μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας. Το άρθρο 19

NOMIKA ZHTHMATA

νει τα όρια της δυνατότητας των υπόχρεων προσώπων να βασίζονται σε τρίτα μέρη κατά την εφαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας, συμπεριλαμβάνοντας σε αυτά και τη συλλογή πληροφοριών για το αντικείμενο και το σκοπό της τικής σχέσης. Αυξάνονται επίσης τα πρόσωπα ποι

Υποχρέωση των νομικών προσώπων και άλλων νομι οντοτήτων που έχουν την καταστατική τους έδρα στην Ελλάδα. να συλλέγουν και τηρούν πληροφορίες αναφορικά με το πρό σωπο του πραγματικού δικαιούχου τους και να παρέχουν σχετική πληροφόρηση στις αρμόδιες αρχές, στην Αρχή και στα

τική κρίνεται η καθιέρωση ειδικού και κεντρικού μητρώου νια την πραγματικών δικαιούχων των νομικών οντοτήτων "

άρθρο 20 του νόμου. Τα στοιχεία των πραγματικών δικαιούχων καταχωρίζονται στο ειδικό μητρώο και εν συνε χεία στο κεντρικό μητρώο το οποίο είναι ηλεκτρονικά συνδεδεμένο με τον αριθμό φορολογικού μητρώου της κάθε νομικής οντότητας και επιτυγχάνεται μέσω κωδικών η πρόσβαση των νομικών οντοτήτων σε αυτό. Αντίστοιχα ισχύουν και για τις περιπτώσεις

καταπιστευμάτων. Με την καταχώριση των στοιχείων των πραγματικών δικαιούχων διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό ο εντοπισμός των υπαιτίων για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και αποφεύγεται η χρήση της . κάστοτε νομικής οντότητας ως προπέτασμα για απόκρυψη παράνομων ενεργειών

Ανεξάρτητα όμως από την ευθύνη των φυσικών προσώπων για ποινικά κολάσιμες πράξεις, με το νέο νόμο επιδιώκεται η διεύρυνση της ευθύνης των νομικών οντοτήτων που εμπλέκονται σε νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η επιβολή αυστηρότερων διοικητικών κυρώσεων σε αυτές. Αναλυτικότερα, το άρθρο 45 καθιερώνει ευθύνη τόσο των νομικών προσώπων όσο και των νομικών οντοτήτων που δε συνιστούν νομικά πρόσωπα. Η ευθύνη των νομικών τοτήτων δεν περιορίζεται στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αλλά επεκτείνεται εφεξής σε όλα τα βασικά αδικήματα.

Επιπλέον, η ευθύνη της νομικής οντότητας δε γεννάται σεις που επιδιώκεται άμεσο όφελος αυτής αλλά και στις περιπτώσεις που το βασικό αδίκημα ή η πρόξη νομιμο-ποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες τελέσθη-καν για λογαριασμό της. Επομένως, καλύπτονται και Περιπτώσεις που αφορούν έμμεσο όφελος της νομικής οντότητας. Δεν απαιτείται δε να συντρέχουν σωρευτικά από πλευράς φυσικού αυτουργού, ηθικού αυτουργού ή συνεργού, η ιδιότητα του διευθυντικού στελέχους και η εξουσία εκποοσώπησης, αρκούντος του νόμου στην πλήρωση μίας εκ των δύο προϋποθέσεων. Τέλος, η νομική οντότητα δεν απαλλάσσεται της ευθύνης της ούτε όταν ελλείψει εποπτείας των προσώπων που φέρουν τις ως άνω ιδιότητες, ο εντολοδόχος διαπράττει τις αξιόποινες πράξεις που προαναφέρθηκαν,

πολλώ δε μάλλον όταν το ενδιάμεσο πρόσωπο ενεργεί παρά νομα κατ' εντολή των προσώπων αμτών. Ας αναφερθεί ότι οι επαπειλούμενες κυρώσεις σε βάρος νομικών οντοτήτων που διαπιστώνεται η ευθύνη τους, είναι διπλάσιες σε σχέση με αυτές που προβλέπονταν στο ν. 3691/2008.

Επισκοπώντας συνολικά τις διατάξεις του νέου νόμου, είναι προφανής η προσπάθεια του νομοθέτη να θέσει τις βάσεις νια αποτελεσματικότερους τρόπους αποκάλυψης πράξεων ομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και απόδοσης ευθύνης στους πραγματικούς υπαίτιους. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ιδιαιτέρως σημαντική κρίνεται η καθιέρωση ειδικού και κεντρικού μητρώου για την καταγραφή των πραγματικών δικαιούχων των νομικών οντοτήτων.

Σκέψεις στις δικονομικές διατάξεις των χρηματιστηριακών αδικημάτων

(N. 4443/2016)

Βασίλειος Κ. Πετρόπουλος

Μ ε το μέρος Β' του ν. 4443/2016 ενσωμα-τώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η οδη-γία 2014/57/ΕΕ κπερί ποινικών κυρώσεων για την

καταύρηση (γγραφής (παικεντώσε Επικευνέντε) εφεξής «ΜΑΔ»). Παράλληλα παρεσχέθη το κανονιστικό θεμέλιο επιβολής των διοικητικών κυρώσεων που περιγράφονται στον Κανονισμό 596/2014/ΕΕ (Market Abuse Regulationεισεξής «MAR»)

Α) Η παράλληλη διαδικασία σε ποινικό και διοικητικό

Όπως και στον προηγούμενο ν. 3340/2005, οι αξιόπο πράξεις κατάχρησης της κεφαλαιαγοράς του ν. 4443/2016 (ά. 28-31) συνιστούν κατά βάση και διοικητικές παραβάσεις (ά. 37, με ευθεία παραπομπή στον «ΜΑΡ»). Το ελληνικό σύστημα δυαδικών κυρώσεων έχει

"οι αξιόποινες πράξεις κατάχρησης της κεφαλαι 4443/2016 (á. 28- 31) βάση και διοικητι-κές παραβάσεις "

ορθώς επικριθεί στη θεωρία (βλ. Τσόλκα, Ποιν Χρ 2015, 625 επ, Αναγνωστόπουλο ΠοινΧρ 2015, 623 επ). Σημειωτέον ότι η εκ νέου υιοθέτησή του δεν απετέλεσε ενωσιακή υποχρέωση (βλ. ά. 30 του «ΜΑΚ» και σκέψη 23 του προοιβάση και διοικητι-κές παραβάσεις ***
μίοι της «πλαθ») αλλά επιλογή του Έλληνα νομοθέτη, παρά την αντί-θετη νομολογία του ΕΔΔΑ (Zalatukhin v. Russia 14939/03,

Grande Stevens v. Italy 18640/2010 σκέψη 219 επ. και ήδη Καπετάνιος κλιπ. κατά Ελλάδος, 3453/12, 42941/12 και 9028/13, Σισμανίδης, Σιταρίδης κατά Ελλάδος 66602/09 και 7 | 879/12).

Εξάλλου και στην Α.Β. ν. Norway (24|30/|| και 29758/||, σκέψη ||30 επ.), στην οποία το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το σύστημα

NOMIKA ZHTHMATA

δυαδικών κυρώσεων μπορεί να γίνει ανεκτό, εκκίνησε από την ποοίπόθεση ότι οι δυο διαδικασίες βοίσκονται σε τέτοια λε τουργική και ουσιαστική συνάφεια, ώστε να γίνονται α ως μία. Αντιστοίχως και η πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ, και μάλιστα σε πράξεις κατάχρησης κεφαλαιαγοράς, (αποφάσεις C-596/16 και C-597/16, Di Puma και Consob, σκέψεις 43, 44, C-537/16 Garlsson Real Estate, σκέψη 59, C-524/15 Mensi σκέτιο 63) επιτρέπει την δυαδική κύρωση ως περιορισμό του ά. 50 ΧΘΔ μόνον υπό προϋποθέσεις, και με αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας. Έτσι επί απαλλακτικής κρίσης ποινικού δικαστηρίου δεν νοείται διοικητική κύρωση (C-596/16

каі C-597/16. Di Puma каі Consob) με την ΣτΕ Αντιθέτως στον ν. 4443/2016 η πο 1102/2018 κρίθηκε (σε αντίθεση με νική διαδικασία προβλέπεται ως πλήρως και απολύτως ανεξάρτητη από την διοικητική. Κατά συνέπεια δεν πληтіс Di Puma каі ρούνται οι προϋποθέσεις που το ΕΔΔΑ θέτει, προκειμένου το σύστημα περίπτωση δυαδικής δυαδικών κυρώσεων να γίνει ανεκτό κύρωσης το αμετά-κλητο Βούλευμα (βλ. και Α.Β. v. Norway σκέψη 116). παύσης της ποινι παραγραφής δεν

αντίστοιχη διοικη-τική διαδικασία ³³

Συμπληρωματικά στα ανωτέρω, κατά την πρόσφατη (15.02.2019) ημερίδα της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου στην Θεσσαλονίκη («η επιμ νομολογία») αναδείχθηκε από την Τσόλκα και μια παράδοξη τάση των δι

οικητικών δικαστηρίων να ερμηνεύουν την αρχή ne bis in idem και επί ποινικών υποθέσεων. Έτσι με την ΣτΕ 1102/2018 κρίθηκε (σε αντίθεση με τις Di Puma και Consob) ότι σε περίπτως δυαδικής κύρωσης το αμετάκλητο Βούλευμα παύσης της πο νικής δίωξης λόγω παραγραφής δεν περατώνει και την αντί στοιχη διοικητική διαδικασία, μεταξύ άλλων, διότε

- α) δεν πρόκειται για «αθώωση» η οποία να βασίζεται σε ουσιαστική εκτίμηση για διάπραξη ή μη του αδικήματος
- β) η νομολογία του ΔΕΕ που θα παρείχε έρεισμα για το αντίθετο (Gasparini C-467/04, σκέψη 27, 28), θεωρείται από το ΣτΕ «παρωχημένη» εν όψει του ισχύοντος πλέον ά. 50 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΧΘΔ) και των αποφά σεων Spasic C-129/14 PPU και Kossowski C-486/14 του ΔΕΕ.

και σε διοικητικές κυρώσεις του ν. 4443/2016, εν όψει της μακρόχρονης διάρκειας διεκπεραίωσης αυτών από τη Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι πολλαπλώς άστοχη, μετ άλλων επειδή:

- Αγνοεί την παραγραφή ως θεσμό του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, όπως την γνωρίζει η θεωρία αλλά και η νομολογία εφαρμόζοντας το ά. 2 ΠΚ (ΣυστΕρμΠΚ Εισ. Παρ. στα ά ΙΙΙ-ΙΙ6 Κωστάρας πλαγιάρ. ΙΙ με παραπ. στην νομολογία του ΑΠ)
- Δεν λαμβάνει υπόψιν ότι το ά. 50 ΧΘΔ παρέχει ευρύτερη

- Είναι αντίθετη στην αρχή της αναλογικότητας, στην οποία βασίζονται οι ανωτέρω αναφερθείσες αποφάσεις του ΔΕΕ και του ΕΔΔΑ, στις οποίες η ίδια παραπέμπει, διότι δεν νοείται χρόνος παραγραφής διοικητικής παράβασης μακρότερος εκείνου της αντίστοιχης αξιόποινης πράξης
- Χαρακτηρίζει εσφαλμένα ως «παρωχημένη» την Gasparini παραπέμποντας σε αποφάσεις του ΔΕΕ, οι οποίες ωστόσο δεν αναφέρονται στον θεσμό της παραγραφής (Kossowksiοία αφορά σε εισαγγελική παύση της ποινικής δίωξης λόγω αδυναμίας εξέτασης του κατηγορουμένου, και Spasic, τοία αφορά στην έννοια της εκτέλεσης της ποινής στο ά. 54 ΣΕΣΣ σε περιπτώσεις σωρευτικής, στερητικής της ελευθερίας και χρηματικής ποινής).

Β) Ο ρόλος της Επιτροπής Κεφαλαιανοράς στην ποινική

Σύμφωνα με το ά. 36 του ν. 4443/16 κατά την διοικητική διαδικασία η Επιτροπή συγκεντρώνει αποδεικτικό υλικό, το οποία αποτελεί και τη βάση της ποινικής δίκης. Στην ποινική διαδικασία ωστόσο η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κατά το ά. 33 παρ. 3 του v. 4443/2016 έχει το δικαίωμα «σε κάθε περίπτωση, να παπαται ως πολιτικώς ενάγουσα για την υποστήριξη της κατηγορίας». Συνδυαστικά οι ανωτέρω προβλέψεις αντιτίθεται σε βασικές σοχές της ποινικής δίκης:

- a) Στην αρχή nemo tenetur: Ο εξεταζόμενος ως μάρτυρας ενώπιον της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είναι υποχρεωμένος να παράσκει όσα στοικεία του ζητηθούν. Μάλιστα σε αντίθετη περίπτωση τιμωρείται τόσο με διοικητικό πρό-στιμο (παρ. 4 του ά. 37 του ν. 4443/16) όσο και με το δ. 169 ΠΚ (παρ. 13 του ά. 36 του ν. 4443/16) και ενδεχο-μένως και με το ά. 224 παρ. 2 ΠΚ (παρ. 2 περ. θθ του ά. 36 του ν. 4443/16). Οι ανωτέρω διατάξεις αντίκεινται στην αρχή της μη αυτοενοχοποίησης. Μια κατά γράμμα εφαρμογή τους παραβιάζει την ΕΣΔΑ *(Τσόλκα,* Η αρχή nemo tenetur στην ποινική δίκη, σελ 91 επ.), ώστε η μέσω αυτών παραγωγή και χρήση αποδεικτικού υλικού πέραν της διοικητικής και στην ποινική διαδικασία, να προκαλεί από-λυτη ακυρότητα, η οποία μετενεργεί σε όλα τα στάδια της ποινικής δίκης (ά. 171 παρ. 1 δ ΚΠΔ, με αναφορά και στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3904/10. Βλ. και *Σεβαστίδη* ΕρμΚΠΔ ά. 171 πλαγιάρ. 65). Τα ανωτέρω δεν αίρονται εκ της πρόβλεψης της παρ. 2 περ. 11 του ά. 36 του 4443/16, διότι κατά την διοικητική διαδικασία η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς δεν εξετάζει τον «ύποπτο» με τις εγγυήσεις του ά. 273 ΚΠΔ.
- **β) Στην αρχή της ισότητας των όπλων:** Πρόκειται για έκφανση της αρχής της δίκαιης δίκης του ά. 6 ΕΣΔΑ νομο-λογιακά διαπλασμένη από το ΕΔΔΑ, κατά την οποία κάθε μέρος δικαιούται να παρουσιάζει την θέση του στην ποινική διαδικασία υπό συνθήκες που διασφαλίζουν ότι δεν βρίσκεται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με το άλλο μέρος. Κατά την νομολογία του ΕΔΔΑ αυτό κρίνεται με βάση την γενι-κότερη εικόνα της διαδικασίας (Bulut v. Austria 17358/90,

NOVA CRIMINALIA No 5

σκέψη 47, Foucher v. France 22209/93, σκέψη 34, Bobek v. Poland 68761/01 σκέψη 58). Εν προκειμένω, με αναφορ ακριβώς στην γενική εικόνα, δεν μπορεί να υφίσταται ισότητα όπλων μεταξύ κατηγορομμένου και πολιτικής ανωγής, όταν /ική διαδικασία έχει εξ ολοκλήρου δημιουργηθεί από την πολιτικώς ενάγουσα Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η οποία

- αα) Αποφασίζει de facto ποιος είναι «ύποπτος» και τον ауакрі́vεі (пар. 2 пер. 11 тои á. 36 тои v. 4443/16).
- ββ) Προσδιορίζει το αντικείμενο της δίκης (βλ. και 1/2017 ΓωμΕισΑΠ Παπαγεωργίου, προσπελάσιμη στην ιστοσελίδα www.eisap.gr, όπου και ο προσδιορισμός αυτός αξιώνεται από την Εισαγγελία) προσδιορίζοντας τελικώς, εν όψει των περιγραφόμενων χρηματικών ορίων,
- των ά. 28 31 του v. 4443/1
- χ) Συγκεντρώνει και ακολούθως εισφέρει όλο το αποδε κτικό υλικό στην ποινική διαδικασία (κατά το ά. 36 του . 4443/16), και μάλιστα αντίθετα προς την αρχή ner tenetur.

Αξιοσημείωτη προς τούτο είναι η Απόφαση 89-260 της 28ης Ιουλίου 1989 του Γαλλικού Συνταγματικού Δικαστηρίου (προσπελάσιμη υπό https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1989/89260DC.htm), στην οποία (σκέψεις 43 επ.) κρίθηκε ότι μια υπό τα ανωτέρω χαρακτηριστικά παράσταση πολιτικής αγωγής της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς στην ποινική δίκη αντίκειται στην αρχή της ισότητας των όπλων.

Η παράσταση Πολιτικής Αγωγής του εργαζομένου προς υποστήριξη της κατηγορίας επί της μη εμπρόθεσμης καταβολής των δεδουλευμένων

Μιχαήλ Νταγγίνης Ασκ. Δικηγόρος, ΠΜΣ Ποινικού Δικαίου και Πο Δικονομίας ΕΚΠΑ

ιαράσταση πολιτικής αγωγής του εργαζο Παράσταση πολιτικης αγωγης, του εργοςον-μένου σε δίκες μη εμπρόθεσμης καταβο-λής δεδουλευμένων αποτελεί ζήτημα το οποίο έχει για καιρό διχάσει θεωρία και νομολογία. Εν τέλει, στο άρθρο μόνο παρ. Ι του Α.Ν. 690/1945, προστέθηκε νέα διάταξη με το αρ. 23 παρ. Ι Ν. 4578/2018, η οποία δίδει το δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής στον εργαζόμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας, ανεξάρτητα από το αν έχει υποστεί περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη. Δικαιολογητική βάση της ευνοϊκής για τον εργαζόμενο νομοθετικής αυτής παρέμβασης, αποτελεί, όπως προκύπτει από την οικεία Αιτιολογική Έκθεση, η πάγια απόρριψη της σχετικής πολιτικής αγω γής από τη νομολογία, για τους λόγους που θα δούμ πωτέρω. Τα ερωτήματα που ανακύπτουν συνεπώς είναι δύο Α) ποια η εξέλιξη της ελληνικής νομολογίας πάνω στο εξετα-ζόμενο ζήτημα και πώς αξιολογείται;
 Β) πώς αξιολογείται η επιλογή του νομοθέτη να επιτρέπει κατ' εξαίρεση την πολιτική ανωνή μόνο προς υποστήριξη της κατηγορίας, παρακάμπτον παραδοσιακά κριτήρια ενεργητικής νομιμοποίησης;

Α.Η παράσταση πολιτικής αγωγής του εργαζομένου σε

"η υπό κρίση νομοθετική παρέμβαση κινείται σε λάθος κατεύθυνση

NOVA CRIMINALIA No 5

υποθέσεις μη καταβολής δεδουλευμένων δεν παρουσίαζε αρχικά έριδες, καθόσον η ποινική νομολογία έκανε δεκτή την παράστασή του, χωρίς να καταπιάνεται ειδικώς με το ζήτημα. Έτσι, σε μία σειρά παλαιοτέρων απο φάσεων συναντάμε κανονικά τον ερ

ώς ενάνοντα (ΑΠ 793/1989 ΑΠ 1081/2000, ΑΠ 1618/2005, ΤριμΠλημΞανθ 1278/2008,

ΜονΠλημΘεσ 5119/2007, ΜονΠλημβολ 4307/2007, Τοιμ-ΠλημΑθ 39071/2009, ΤριμΠλημΑθ 85195/2009)

Η νεότερη ωστόσο νομολονία, η οποία, προϊόντος του χρόνου, κατέστη παγία, θεώρησε μη νόμιμη τη σχετική παράσταση (ΑΠ 1035/2017, ΑΠ 1707/2010, ΑΠ 106/2010, ΑΠ 950/2010, ΑΠ 1842/2008, ΜονΠλημΒερ 1415/2012 ΜονΠλημΘεσ 42299/2003), βασισμένη συνοπτικά στις ακόλουθες σκέψεις: το αδίκημα του ΑΝ 690/1945 τιμωρεί τη μη εμπρόθεσμη καταβολή αποδοχών, όπερ σημαίνει ότι δεν τιμωρείται η οριστική απώλεια των αποδοχών του εργαζομένου ώστε να νοείται ισόποση ζημία του. Άλλωστε, η μη εκπλήρωση της σχετικής υποχρεώσεως του εργοδότη και η παρακράτηση από αυτόν του μισθού, τον οποίον ενο χικώς οφείλει, δεν συνιστά αδικοπραξία, προϋπόθεση της οποίας είναι και η επιδίκαση χρηματικής ικανοποιήσεως για την ηθική βλάβη. Τα ανωτέρω ευθυγραμμίζονται με τις παραδοχές της πολιτικής νομολογίας, κατά την οποία η μη καταβολή του οφειλομένου μισθού δεν συνιστά αδικοπρο ξία αλλά παράβαση συμβατικών υποχρεώσεων του εργο δότη, που ρυθμίζεται από τις διατάξεις των αρ. 648 επ. ΑΙ και της ειδικής εργατικής γομοθεσίας (ΑΠ 574/2007, ΑΠ 1436/2002, ΑΠ 259/1981, ΜονΕφΘεσ 2836/2017, Μον ΕφΠειρ 25/2015, ΜονΠρωτΘεσ 15198/2010).

Πράγματι, κατά το αρ. 63 ΚΠΔ «εισιτήριο εισόδου» το πολιτικώς ενάγοντος στην ποινική δίκη αποτελεί η νομιμο ποίησή του κατά τις περί αδικοπραξίας διατάξεις (αρ. 914 επ. ΑΚ). Κατόπιν, εξετάζεται η ποινική όψη της πολιτικής αγωγής, βάσει της οποίας δικαίωμα παράστασης έχει μόνον ο αμέσως ζημιωθείς από το έγκλημα, ήτοι αυτός του οποίου τα προσβληθέντα συμφέροντα περιλαμβάνον-ται στον προστατευτικό σκοπό της οικείας ποινικής διάταξης. Όσον αφορά το ποινικό κριτήριο, η ανανωνή της μη εμπρόθεσμης καταβολής των δεδουλευμένων σε έγκλημ προφανώς αποσκοπεί στο να προστατεύσει τα συμφέ-ροντα του εργαζομένου. Άλλωστε την παραδοχή αυτή κάνει αυθεντικά ο ίδιος ο νομοθέτης, χαρακτηρίζοντας τους εργαζομένους ως τους «ουσιαστικά αδικηθέντες από

NOMIKA ZHTHMATA

τη σχετική ΑιτΕκθ του Ν. 4578/2018. Κρίσιμο επομέν ζήτημα είναι να δούμε αν συντρέχει ενεργητική νομιμοποί ηση του εργαζομένου στη βάση του αστικού κοιτηρίου την πάγια διδασκαλία του Αστικού Δικαίου, το αρ 914 ΑΚ δεν αποτελεί ουσιαστικό αλλά «λευκό» κανόνα δικαίου, που παραπέμπει για τον χαρακτηρισμό μίας πράξης ως παράνομης στο σύνολο της νομοθεσίας, άρα και στην ποινική. Περαιτέρω, για την πλήρωση της έννοιας του παρανόμου του αρ. 914 ΑΚ, απαιτείται όχι η παράβαση οποιουδήποτε κανόνα δικαίου, αλλά εκείνης της διάταξης που θεμελιώνει δικαίωμα ή προστατεύει συμφέρον του ζημιωθέντος (βλ. Α. Γεωρνιάδη, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 1999, σελ. 595 επ.). Εφόσον ο νομοθέτης κατά τη ρητά διατυπωμένη βούλησή του τοποθετεί τα συμφέροντα ου εργαζομένου στον πυρήνα του αδικήματος του Α.Ν. 690/1945, τότε αναμφίβολα συντρέχει κατά τα ως άνω ο όρος του «παρανόμου» και έτσι μπορεί να γίνει λόγος για αδικοπραξία, σε αντίθεση με τα όσα υποστηρίζει η ομολονία, της οποίας το σκεπτικό θα είχε αξία μόνο α εξέλειπε η ως άνω ποινική διάταξη και επομένως εφαρμογή είχαν μόνο οι διατάξεις περί ενδοσυμβατικής ευθύνης του

Η βλάβη που επάγεται η εν λόγω αδικοπραξία δεν είνα . ιακή, κατά την ορθή κατά το μέρος αυτό παρα δοχή της νομολογίας, αλλά ηθική: η καθυστέρηση κατα-

"μία τυχόν εσφαλμένη ερμηνεία του αστικού κριτηοίου νουιμοποίη σης του πολιτικώς ενάγοντος από τη δίδει το δικαίωμα στο νομοθέτη να παρακάμπτει το κριτήριο αυτό "

βολής των δεδουλευμένων, συνήθως επί σειρά μηνών, συνιστά συμπεριφορά προσβλητική για την προσωπι κότητα του εργαζομένου, που μειώνει την αξιοπρέπειά του διαμέσου της στέρησης -έστω πρόσκαιρα- από αυτόν του μέσου βιοπορισμού του. Ο μισθός δεν είναι έτσι μία απλή συμβατική αντιπαροχή αλλά αφενός το υλικό αντίκρισμα του μόχθου του εργαζομένου, αφετέρου το μέσο με το οποίο αυτός (και η οικογένειά του) ζει. Μη καταβολή του σημαίνει ψυχική φθορά, ταλαιπωρία και αβεβαιότητα

κατά τρόπο που ανεπιφύλακτα πληροί τους όρους επέλευσης ηθικής βλάβης. Κατά τα ως άνω, η νομολογιακή απαγόρευση παράστασης στο σχετικό αδίκημα κρίνεται εσφαλμένη και ορθώς επικρίνεται από τη θεωρία (βλ. Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη,

Β. Παρά τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, η υπό κρίση νομο αρέμβαση κινείται σε λάθος κατεύθυνση. Και αυτό γιατί μία τυχόν εσφαλμένη ερμηνεία του αστικού κριτηρίου οποίησης του πολιτικώς ενάνοντος από τη νομολονία. δεν δίδει το δικαίωμα στο νομοθέτη να παρακάμπτει το κριτήριο αυτό, επιτρέποντας την πολιτική αγωγή ανεξάρτητα από τους όρους του αρ. 63 ΚΠΔ. Η εδώ νομοθετική λογική

"η νομολογία οφείλει να ορθώσει αντίλογο απέναντι σε εμβαλλωματικές σεις» που προκαλούν ανασφάλεια δικαίου

φαίνεται να συνοψίζεται στο εξής παράδοξο: αφού το κριτήριο της ενεργητικής νομιμοποίησης ερμη-νεύεται λάθος, ας το καταργήσουμε! Η κατ' εξαίρεση δυνατότητα παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας διαρρηγνύει τη συνοχή και τη συνέπεια της πολιτικής αγωγής ως θεσμού, δημιουργώντας μία ενεργητική νομιμοποίηση «πολλών ταχυτήτων», αναλόνως της εκά-

πολιτικής σκοπιμότητας. Αντίστοιχες ρυθμίσεις συναντάμε στα περιβαλλοντικά αδικήματα (αρ. 28 παρ. 7 Ν. 1650/1986), όπου εισάγεται ένα είδος «λαϊκής αγωγής», στο αρ. 18 του ν.δ. 72/1973 που αφορά δασμοφορολογικές αξιώσεις του Δημοσίου, στα χρηματιστηριακά αδικήματα όπου ειδικώς επιτρέπεται η παράσταση της μη αμέσως ζημιωθείσας Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κ.α. Έτσι, όμως, η υποστήριξη της κατηγορίας, από εργαλείο του νομοθέτη σε περιπτώσεις που υπάρχει μεν ενερνητική νομιμοποίηση λόγω αδικοπραξίας, αλλά για κάποιον λόγο δεν είναι ενεργός η αστική απαίτηση (π.χ. όταν ο κατηγορούμενος αθωώθηκε στον α' βαθμό και η εισαγγελική έφεση δεν μεταβιβάζει το κεφάλαιο των αστικών απαιτήσεων του πολιτικώς ενάγοντος ή π.χ. στην περίπτωση προβλήματος παθητικής νομιμοποίησης του αρ. 64 παρ. 2 ΚΠΔ), μετασχηματίζεται σε όχημα ευκαιριακής κατάργησης των κριτη-ρίων νομιμοποίησης που ο ίδιος ο νομοθέτης γενικά και αφηρημένα θέτει στο αρ. 63 ΚΠΔ! Μέχρι λοιπόν τη μετάβαση σε ένα σύστημα νομιμοποίησης στη βάση αμιγώς ποι-νικών κριτηρίων, η νομολογία οφείλει να ορθώσει αντίλογο απέναντι σε εμβαλλωματικές νομοθετικές «λύσεις» που προκαλούν ανασφάλεια δικαίου και καθιστούν άνευ κριτηρίων επιτρεπτή την ύπαρξη δικονομικών «αντιπάλων» του κατηγορουμένου. Αυτό επιτάσσει η ανάγκη διαφύλαξης της οβαρότητας του θεσμού της πολιτικής αγωγής και η συστηματική ερμηνεία της υποστήριξης της κατηγορίας, κατά τρόπο που την καθιστά συμβατή με το υπάρχον

$N O M O \Lambda O \Gamma I A$

Η ανάλυση DNA και η δικονομική διαχείρισή της κατά την ποινική απόδειξη. «Διάλογος» αντιλήψεων περί ηθικής απόδειξης.* (Σχόλιο στις αποφάσεις 2609/2017 ΤριμΕφΚακΑθ και 1898/2018 ΠεντΕφΑθ)*

Νίκος Δαμασκόπουλος

1. Με αφορμή την ποινική υπόθεση που αποτέλεσε αντικείμενο εξέτασης στις παραπάνω απο η συζήτηση για την αποδεικτική αξία των πορισμάτων της πραγματογνωμοσύνης DNA στην ποινική δίκη. Λόγω της ευρείας δημοσιότητας που έλαβε η συγκεκριμένη υπόθεση, δεδομένου μάλιστα ότι οι κατηγορούμενοι στερή θηκαν την ελευθερία τους για περίπου 13 μήνες μετά την έκ δοση της πρωτοδίκου αποφάσεως, το ζήτημα τέθηκε σε «δημόσια ανάλυση» και κατέστη έτσι ευάλωτο σε κάθε είδους ερμηνεία και παρερμηνεία. Δεν υπάρχει αμφιβολία όμως, ότι ο (ειδικός) αναγνώστης του σκεπτικού των δύο αποφάσεων θα βρεθεί ενώπιον δύο εντελώς διαφορετικών μοντέλων αιτιολόγησης της τελικής δικαστικής κρίσης, αλλά και δύο αντιδιαμετρικά διαφορετικών αντιλήψεων περί την αρχή της ηθικής απόδειξης, Μάλιστα, οι διαφορές αυτές δεν περιορί ζονται στην αξιολόγηση της πραγματογνωμοσύνης DNA, αλλά εκτείνονται στην κρισιολόγηση των κατ'άρθρο 178 ΚΠΔ «ενδείξεων», πραγματικών και προσωπικών 1. Χαρακτηριστικά,

"ο (ειδικός) avaγνώστης του σκεπτικού των δύο αποφάσεων θα βρεθεί ενώπιον δύο εντελώς διαφορετικών μοντέλων αιτιολόγησης της τελικής δικαστικής κρίσης

η πρωτόδικη απόφαση, αμέσως μετά το νομικό σκέλος της αιτιολογίας και αμέσως πριν τον πυρήνα του σκεπτικού της, διακηρύττει ότι: «σύμφωνα με την αρχή της ηθικής απόδειξης του άρθρου 177 Κ.Ποιν.Δικ., επιβάλλεται να γίνει έλλογη εκτίμηση των αποδείξεων προς ανεύρεση της δικονομικής-διαδικαστικής αλήθειας. Έτσι η διευρεύνηση των ενκλημάτων σε υποθέσεις τρομοκρατίας. που λόγω της συνωμοτικότητας και στεγανότητας που επικρατεί εμφανίζουν δυσκολίες στη συλλογή των αποδείξεω

μέσο από τα αναφερόμενα στο άρθρο 178 Κ.Ποιν.Δικ. ήτοι ενδείξεις, αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη, ομολογία του κατηγορουμένου. τυρες και έγγραφα».

- 2. Προς ικανοποίηση όμως της ανωτέρω ευλόγου αξιώσεως, η πρωτόδικη απόφαση θεώρησε ως επαρκή αποδεικτικά στοι-χεία που οδηγούν σε καταδίκη για ένταξη και συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση καθώς και για τρομοκρατικές

- πράξεις λήψης, κατοχής, μεταφοράς και απόκρυψης όπλων κατ' άρθρο 15 παρ. 1 N. 2168/1993 ί Τις κοινωνικές σχέσεις και την υποτιθέμενη ιδεολογική ταυ
- τότητα των κατηγορουμένων ii Ταξίδια στο εξωτερικό αλλά και βόλτες εντός της Αττικής
- που χαρακτήρισε ως «αδικαιολόγητα/ αδικαιολόγητες»
- iii Τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος σε εξώφυλλο βιβλίου
- ίν Ως κορωνίδα δε των ενδείξεων, χοησιμοποιήθηκε πόρισμα πραγματογνωμοσύνης DNA του Τμήματος Ανάλυσης Βιο-λογικών Ερευνών (TABY) της ΔΕΕ, σύμφωνα με το οποίο βιολογικό υλικό των κατηγορουμένων ανιχνεύθηκε σε ανευ-ρεθέντα πειστήρια. Σε λίγους στίχους η απόφαση αντιπαρήλθε το σύνολο των ενστάσεων και αντιρρήσεων για την αξιοπιστία της πραγματογνωμοσύνης, αλλά και για την απο δεικτική αξία του πορίσματος αυτής, με την συνοπτική απο στροφή ότι τα όσα εισέφεραν στην διαδικασία μάρτυρες με ειδικές γνώσεις, τεχνικοί σύμβομλοι και έγγοσφα «δεν κατέστησαν ικανά να ανατρέψουν τα εργαστηριακά αποτελέσματα»
- 3. Η απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών (1898/ 2018), με την οποία οι κατηγορούμενοι κηρύχθηκαν αθώοι όλων των κατηγοριών, λόγω μη στοιχειοθέτησης της ενοχής τους, στις σαράντα (40) δακτυλογραφημένες σελίδες της αιτιολογίας της, αντιτάσσει στην πρωτόδικη, ενίστε μάλιστα εν είδει «διαλόγου» με αυτή, σειρά σκέψεων. Η, ήδη αμετάκλητη, δευτεροβάθμια απόφαση καταγράφει με συνέπεια και μεταφέρει, με καταγοητή στον αναγγώστη γλώσσα, την επιστημο νική συζήτηση για την ανάλυση DNA και τη δικαστική αξιολόγηση των πορισμάτων της. Διαχειρίζεται δικονομικά – ορθώς- την ανάλυση DNA ως πραγματογνωμοσύνη, και προ βαίνει στην αξιολόγησή της εφαρμόζοντας την αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων.
- 4. Όπως δέχεται η απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών, αναγκαίος όρος για τον δικαστικό έλεγχο είναι η δια-φάνεια του περιεχομένου της ίδιας της έκθεσης πραγματοννωμοσύνης, Δυστυχώς, μέχρι σήμερα, πάνια τακτική του Τ.Α.Β.Υ. της Δ.Ε.Ε. σε ανάλογες υποθέσεις είναι η απουσία καταγραφής στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης τόσο της ποσότητας που απομονώθηκε, όσο και της τυχόν εφαρμογής μεθόδων αυξημένης ευαισθησίας ανίχνευσης, σε περίπτωση χαμηλών ποσοτήτων (low level DNA analysis), με κίνδυνο καστικού σφάλματος, λόγω πολλαπλασιασμού απειρο ελάχισταν ποσοτήταν DNA που δεν προέρχονται από το εξετασθέν δείγμα, αλλά π.χ. από επιμόλυνση. Το Δικαστήριο, αφού εξέτασε βήμα προς βήμα την κατάσταση και την πορεία των πειστηρίων και των ληφθέντων εργαστηριακών δειγμάτων μέχρι το χρονικό σημείο της σύνταξης της έκθεσης πραγμαύνης, ευλόγως κατέληξε, κατ 'αρχήν, στην αμφισβήτηση της αξιοπιστίας της διαδικασίας διεξαγωγής της. Και
- α. Των πλημμελειών που αναδείχθηκαν κατά την διαδικασία ανεύρεσης και φύλαξης των ερευνηθέντων πειστηρίων

 $NOMO\LambdaO\GammaIA$

β. Της αποδεδειγμένα μικρής ποσότητας συλλεχθέντος βιο ού υλικού, η οποία υπολειπόταν των διεθνώς αποδεκτών κατωτάτων ορίων, αποδεχόμενο έτσι τα κρατούντα πορίσματα της επιστήμης στις περιπτώσεις του λεγόμενου low copy number DNA analysis2.

NOVA CRIMINALIA No 5

- γ. Της αδιαφάνειας των εκθέσεων ανάλυσης DNA ιδίως προς την μη καταγραφή της ποσότητας που αναλύθηκε, της μεθόδου ανάλυσης (χρήση αυξημένης ευαισθησίας αντι-δραστηρίου PCR λόγω της χαμηλής ποσότητας) αλλά και λόγω της μη καταγραφής του είδους (προέλευσης) βιολογικού υλικού που ανευρέθη και ανελύθη.
- Της έλλειψης τίτλου διαπίστευσης του εργαστηρίου του ΤΑΒΥ της Δ.Ε.Ε, ιδίως αναφορικά με την εργαστηριακή πρακτική του, κατά τον χρόνο διενέργειας της πραγματο
- ε. Της παντελούς έλλειψης οαισδήποτε αναφοράς στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης περί της μεθοδολογίας που ακολούθησε το εργαστήριο για την ανάλυση μείγματος γενετικού υλικού, στο οποίο καθ' υπόθεση εμπεριέχοντο νενετικά στοιχεία του ενός κατηγορουμένου. Στην περίτωση του μείγματος η απόφαση επιγραμματικά αναφέ

"Οι αναλυτικές, επιστημονικά ευπεριστατωμένες σκέψεις του Πενταμελούς Εφετείου Αθηνών παρέχουν ασφαλείς κατευθυντήριες οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης της ανάλυσης άλυσης DNA "

τις, μη τηρηθείσες από το ΤΑΒΥ/ΔΕΕ, οδηνίες του Scientific Working Group on DNA Analysis Methods, (SWG DAM) επιστημονικού οργάνου-συμβούλου του FBI.

5. Το Δικαστήριο, με πειστικά επιχειρή-ματα που έχουν αντληθεί από τον συνεχιζόμενο διάλογο στην επιστημονική κοινότητα, αντιπαρήλθε αποτελε σματικά το «θέσφατο» των στατιστικώ εκτιμήσεων, χρησιμοποιώντας συγκε κριμένα πραγματικά παραδείγματα και αποτελέσματα προσφάτων ερευνών,

παραθέτοντας συγκεκριμένα στοιχεία για την αναξιοπιστία της Ελληνικής Πληθυσμιαικής Βάσης Δεδομένων. Ομοίως απεδέχθη την δυνατότητα μεταφοράς βιολογικού υλικού.

- 6. Με βάση τους παραπάνω συλλονισμούς και παραδοχές. αμφισβητήθηκε αποτελεσματικά το ίδιο το παραχθέν αποτέδηλαδή ότι το ανευρεθέν βιολογικό υλικό (μερικό δείγμα στην μία περίπτωση, ακαθόριστο μείγμα στην άλλη) προερχότα πράγματι από τους συγκεκριμένους κατηγορουμένους.
- 7. Οι αναλυτικές, επιστημονικά εμπεριστατωμένες σκέψεις του Πενταμελούες ξεπετείου Αθηνών παρέχουν ασφαλείς κατευθυν-τήριες οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης της ανά-λυσης DNA. Παραιτέρω δε, ακόμη και στην περίπτωση που r τελευταία διεξήχθη lege artis και το αποτέλεσμά της εκτιμάτα
- λεσμα της πραγματογνωμοσύνης DNA. Δεν αποδείχθηκε

τινός την ενοχή του κατηγορουμένου. Το DNA, σε αυτή την περίπτωση, λειτουργεί και ερευνάται κατ' άρθρο 178 περ. Ι ΚΠΔ ως ένδειξη ενδεχόμενης/πιθανής επαφής προσώπου με πειστήριο «και θα πρέπει να επιρρωνύεται και να ενδυναμώνεται από άλλες αποδεικτικά ομόλογες και ομόρροπες ενδείξεις και να μην αποδυναμώνεται από άλλες αντίθετες ή αντιφατικές ή απλώς διαφοοότροτιες αντενδείξεις».

ως αποδεικτικά ασφαλές, τούτο δεν συνεπάγεται άνευ άλλου

- 8. Επιπροσθέτως, το Πενταμελές Εφετείο κατέδειξε για ποιον λόγο περιστατικά που χρησιμοποιήθηκαν από την πρωτόδικη απόφαση ως ενδείξεις, δεν συνιστούν καν τέτοιες, μη υπαγόμενα στη σχετική νομική έννοια. Συναναστροφές, γνωριμίες και ιδεολογία, χωρίς σύνδεση με αξιόποινη πράξη δεν μπορούν να αξιολονηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία. Με τον ίδιο ορθολογισμό και συνέπεια προς την πάγια νομολογία περί ενδείξεων αξιολόγησε το Πενταμελές Εφετείο τμήμα δακτυλικού αποτυπώματος σε κινητό πράγμα (εξώφυλλο βιβλίου).
- 9. Αξιοσημείωτο είναι δε το τελευταίο τμήμα του σκεπτικού της αθωωτικής απόφασης, που φαίνεται να αμφισβητεί και αυτόν τον χαρακτηρισμό της υπόθεσης ως «υπόθεση τρομοκρατίας» Μέρος του «σιωπηλού διαλόγου» των σχολιαζόμενων δικαστικών αποφάσεων αποτελεί η αναφορά στις «συνθήκες συνωμοτικότητας και στεγανότητας σε υποθέσεις τρομοκρατίας» (ορ. ανωτέρω εισαγωγή αιτιολογικού πρωτοδίκου απόφασης) η οποία, σε συνδυασμό με το εκτενές σκεπτικό για την προβληματική αξιοπιστία του ουδέποτε εμφανισθέντος στο ακροατήριο μάρτυρα που φέρεται ότι ανακάλυψε τον οπλισμό, καταδεικνύει την ιδιαίτερη επιμέλεια του Δικαστηρίου, τόσο για την αναζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας όσο και για την πειστική αιτιολόγηση της τελικής κρίσης του.

Σχόλιο στην υπ' αριθμ. 269/2017 απόφαση του Πενταμελούς Εφε-

τείου Θράκης* (Έναρξη προθεσμίας εφέσεως κατά ερήμην καταδικαστικής αποφάσεως από την επίδοση στον αντίκλητο αν προηγήθηκε θυροκόλληση. Εμπρόθεσμη η έφεση. Σχόλια επί της μειοψηφίας.)

Στυλιανός Β. Μέτος Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο

Μ ε την ανωτέρω απόφαση εκδικάσθηκε σε δεύτερο βαθμό ποινική υπόθεση για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Ο κατηγορούμενος είχε δικασθεί ερήμην στον πρώτο βαθμό, κατά τον οποίον κρίθηκε ένοχος και του είχε επιβληθεί . ποινή κάθειρξης οκτώ ετών (Σημ. για κατοχή ποσότητας γραμμαρίων ηρωίνης). Η πρωτόδικη απόφαση κοινοποι-ήθηκε με θυροκόλληση στην διεύθυνση κατοικίας που αυτός είχε δηλώσει στην προδικασία την 23.8.2013, ενώ ο ίδιος εν τω μεταξύ βρισκόταν στην Γερμανία, όπου είχε εγκαταστ

Jane Moira Taupin, Using Forensic DNA Evidence At Trial, CRC Press, 2016, Σελ. 109 επ.

σελίδα της Ένωσης Ελλήνων Ποινι Το κείμενο της απόφασης δημοσιεύεται στην ισ NOVA CRIMINALIA No 5

ονενειακώς και κατοικούσε μόνιμα. Έφεση κατά της ποωτόδικης απόφασης άσκησε μόλις μετά από 4 χρόνια, ήτοι την 25.5.2017, αφού είχε ήδη συλληφθεί και ήταν κρατούμενος και εξέτιε την ποωτόδικα επιβληθείσα ποινή. Με την σχολιαζόμενη η έφεση του κατηγορούμενου κρίθηκε ως εμπρόθεσμη κατά πλειοψηφία.

Η κοίση αυτό, σύμφωνα με το αναλιτικότατο και λεπτομερές σκεπτικό της πλειοψηφήσασας γνώμης, με παράθεση των εφαρμοστέων δικονομικών διατάξεων και της σχετικής νομολονίας, στηρίχθηκε στο ότι αν και η επίδοση της ερήμην καταδικαστικής απόφασης έγινε με θυροκόλληση κατά τους όρους του άρθρου 155 § 1 ΚΠΔ, δεν επακολούθησε επίδοση κα στην αντίκλητο δικηνόρο, που ο κατηνορούμενος είχε διορίσει κατά την απολογία του στον Ανακριτή.

Κατόπιν δε αυτού, δηλ. της μη νομότυπης ολοκλήρωσης της επίδοσης το Δικαστήριο (κατά πλειοψηφία) έκρινε ότι δεν εκκίνησε η προθεσμία της έφεσης.

Ιδιαίτερους προβληματισμούς γεννά η μειοψηφήσασα γνώμη δύο μελών του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποίαν ο αντί-κλητος που διορίστηκε κατά την προδικασία παύει να έχει την ιδιότητα αυτή μετά την έναρξη της κύριας διαδικασίας στο ακροατήριο, εφόσον ο κατηγορούμενος δεν προέβη εκ νέου στον διορισμό του με νέα δήλωση προς το Δικαστήριο καταχωριζόμενη στα πρακτικά.

Εφόσον δε δεν προκύπτει γενικά νέος διορισμός αντικλήτου στο ακροατήριο, δεν απαιτείται επίδοση της ερήμην καταδικαστικής αποφάσεως προς τον αρχικώς διορισθέντα ούτε υπά τις προϋποθέσεις του άρθρου 155 § Ι ΚΠΔ., οπότε σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν έγινε επίδοση με θυροκόλληση, εκκινεί η προθεσμία της εφέσεως.

Η γνώμη αυτή στηρίχθηκε στην εξής επιχειρηματολογία: Ότ ο διορισμός συνηγόρου του κατηγορουμένου (θεωρούμε ως αντικλήτου) στην προδικασία και στο ακροατήριο υποβάλλεται σε «διαφορετικό τύπο». Ως διαφορετικότητα του «τύτ υποβολής», όπως προκύπτει από το σκεπτικό της, θεωρεί ότι στην πρώτη περίπτωση η δήλωση καταχωρίζεται στην έκθεση απολογίας, ενώ στην δεύτερη στα πρακτικά της δίκης!!!

Από την υποτιθέμενη δε αυτή «διαφορετικότητα», που η μειοψηφία επισημαίνει, συνάνει (κατά αδιευκρίνιστο και ανεξήνητο τρόπο) το συμπέρασμα ότι όταν ο κατηγορούμενος στην ακροαματική διαδικασία για οποιονδήποτε λόγο (όπως διότι δεν ήταν παρών και δικάσθηκε ερήμην) δεν έχει διορίσει συνήγορο, ο αρχικά κατά την προδικασία διορισθείς αντίκλη-τος παύει να έχει την ιδιότητα αυτή (!!!), συνεπώς δεν απαιτείται επίδοση των ποινικών δικογράφων της κυρίας διαδικασίας και προς αυτόν, ακόμη και εκεί που αυτή προβλέπεται εκ του νόμου ως υποχρεωτική, όπως επί επιδόσεως με θυροκόλληση κατά τους όρους του άρθρου 155 ΚΠΔ!!!

Η «καινοφανής» και μοναδικά απαντώμενη στην νομολογία αυτή ερμηνεία, παρεκτός της σαθρότητας των επικαλούμενων επιχειοημάτων της έρχεται σε πλήρη και κατάφωρη αντίθεση

με το γράμμα των σχετικών διατάξεων των σχετικών με την επί-

Από καμία από τις διατάξεις αυτές δεν προβλέπεται απώλεια της ιδιότητας του αντικλήτου που διορίσθηκε στην προδικασία

. Από καμία από τις διατάξεις αυτές δεν προβλέπεται απώ λεια της ιδιότητας του αντικλήτου που διορίσθηκε στην προδικασία μετά την έναρξη της κύοιας διαδικασίας. 🤊

μετά την έναρξη της κύριας διαδικασίας. Το αντίθετο μάλιστα συνάνεται από την σαφή διατύπωση των διατάξεων τόσο του άρθρου 273 παρ.Ι γ ΚΠΔ (...Ωσότου η καταδικαστική απόφαση νίνει αμετάκλητη και εκτελεστεί κάθε έγγραφο της προδικασίας και της διαδικασίας στο ακροατήριο, καθώς και κάθε άλλο ποινικό δικόγραφο επιδίδεται εγκύρως....Αν έχει διοριστεί αντί-

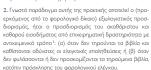
κλητος, οι επιδόσεις γίνονται μόνον σ' αυτόν».), όσο και από αυτήν του άρθρου 96 παρ.2 (« Ο διορισμός συνηγόρου του κατηγορουμένου γίνεται με προφορική δήλωση του κατηγορουμένου που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή στην έκθεση απολογίας... Ο διορισμός παρέχει στον συνήγορο την εξουσία να εκπροσωπεί τον διάδικο σε όλες τις διαδικαστικές πρά ξεις που αφορούν την συγκεκριμένη υπόθεση...»). Δηλ. ότι η ιδιότητα του αντικλήτου διατηρείται μέχρι το αμετάκλητο πέρας της ποινικής δίκης, εκτός της περιπτώσεως που η σχετική δήλωση ανακληθεί ή αν ο συνήνορος δηλώσει ότι παύει να εκπροσωπεί τον εντολέα του. Διατηρείται συνεπώς αυτο-νόητα και η υποχρέωση επίδοσης των ποινικών δικογράφων (και) σ΄ αυτόν, όπου τούτο προβλέπεται.

Έχει ιδιαίτερη σημασία στην προκειμένη περίπτωση ότι ο κατηγορούμενος δικάσθηκε πρωτόδικα ερήμην, συνεπώς δεν είχε εξ αντικειμένου την δυνατότητα διορισμού συνηγόρου κατά την ακροαματική διαδικασία, ο οποίος να φέρει και την ιδιότητα του αντικλήτου. Η τυχόν δε παραδοχή τέτοιας υποχρέωσης (δηλ. να διορίσει συνήγορο) από τον απόντα διάδικο θα αποτελούσε κατάφαση του αδυνάτου. Κυρίως όμως αν γινόταν δεκτή η κατά τον παραπάνω τρόπο προδήλως εσφαλμένη ερμηνευτική προσέγγιση των εφαρμοστέων διατάξεων από την μειοιμηρία, τούτο θα είχε ιδιαίτερα σκληρές και ανενέπειες για τον κατηγορούμενο, αφού θα του στε ρούσε το δικαίωμα να ακουστεί για πρώτη φορά έστω στον δεύτερο βαθμό και να ασκήσει το υπερασπιστικό του δικαίωμα Θα ήταν δε υποχρεωμένος να εκτίσει την βαρύτατη ποινή της κάθειρξης 8 ετών, που είχε καταγνωσθεί ερήμην του!!!

Το σφάλμα στην δικαστική κοίση είναι απόλυτα αναμενόμενο κατανοητό και ανθρώπινο. Όταν όμως τούτο, όπως εν προκειμένω, είναι εξόφθαλμο και παρατηρείται σε απόφαση δευτεροβάθμιου δικαστηρίου κακουργημάτων και επιπροσθέτως θα μπορούσε να οδηγήσει σε εξοντωτικά και άδικα για τον κατηγορούμενο αποτελέσματα, προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία. πατηγορούρεν ο πιστεπεσματία, προκαιεί παιτέρη ταγηνούρι Ακόμη και αν (ευτυχώς) η σχετική άποψη μειοψήφησε. Διότι η επανάληψη ή γενίκευση τέτοιων φαινομένων αναμφίβολα μπορεί να κλονίσει το κύρος και την αξιοπιστία της ποινικής δικαιοσύνης.

Ο εξωλογιστικός (πλέον έμμεσος) προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης στην ποινική δίκη - η αμφιταλάντευση της νομολογίας (με αφορμή την απόφαση 1992/2017 ΑΠ Ζ΄ Ποινικό Τμήμα) Δήμητρα Δαή

1. Ος γνωστόν, στον χώρο του ποινικού δικαίου εισρέουν κανόνες και μέθοδοι έτερων δικαιικών κλάδων, η εφαρμογή των οποίων συχνά καταλήγε στην άσκηση ποινικής δίωξης, αλλά ακόμη και στην καταδίκη του κατηγορουμ

- 3. Με την εισαγωγή των άρ. 27 N. 4174/2013 και 28 N. 4172/2013, ο εξωλογιστικός προσδιορισμός καταργήθηκε Συνεχίζει, όμως, να απασχολεί τα δικαστήρια δεδομένου ότι εξακολουθούν να εκκρεμούν οι υποθέσεις πρ στικού φορολογικού ελέγχου προ της 01.01.20142
- 4. Τα ποινικά δικαστάρια εμφανίζουν αμαχανία απέναντι σε μία καθαρά τεχνική μέθοδο, όπως συχνά συμβαίνει όταν φθά νουν μπροστά τους αποφάσεις Αρχών, οι οποίες εφαρμόζου εξειδικευμένους κανόνες δικαίου (Επιτροπή Αντανωνισμού, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κ.ά.).
- 5. Από τη δικαστηριακή πρακτική διαπιστώνεται ότι, σε περίπτωση διαβίβασης έκθεσης ελέγχου με εξωλογιστικό προσ διορισμό, ο μεν Εισαγγελέας ασκεί αυτεπαγγέλτως (σχεδόν αυτομάτως) ποινική δίωξη, οι δε δικαστές στηρίζουν (στην πλειοψηφία των περιπτώσεων) τις αποφάσεις τους στις παρα δοχές (έστω και πρόχειρες ή/και εσφαλμένες) το ελεγκτή που καθίσταται, έτσι, οιονεί ... Υπερδικαστής.
- 6. Έχει δε παρατηρηθεί, ότι ακόμη κι όταν ο ελεγκτής της φορολογικής διοίκησης αμφισβητεί τα αποτελέσματα του εξωλογιστικού προσδιορισμού, ορισμένα δικαστήρια αντιπαρέρχονται την κατάθεσή του και καταδικάζουν τον κατηγο-
- Κατά το ήδη καταρνηθέν άρ. 32 Ν. 2238/1994.
- κατά το τροη καταργηρός όρ. 32-1 22-21. Κατ΄ άρ. 72 Ν. 4172/2013, οι νέες μέθοδοι έμμεσου ομού εφαρμόζονται για εισοδήματα που αποικτώνται που πραγματοποιούνται στα φορολογικά έτη που αρ την 1η Ιανουαρίου 2014 και έπειτα.
- Ακραίο μεν αλλά δυστυχώς υπαρκτό το παράδειγμα πρώην ο λέχους επιχείρησης που έπειτα από εξωλογιστικό προσδιορκ

7. Στον χώρο του φορολογικού δικαίου, η τάση είναι εδραιωμένη: η προσφυγή στον εξωλογιστικό προσδιορικ να απολογείται ειδικώς. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 2305/2017 απόφαση ΣτΕ (Τμήμα Β') «... προκειμένου να χωρήσει νομίμως προσφυγή στον εξωλογιστικό προσδιορισμό, απαιτείται η φορολογική αρχή, φέρουσα κατά τούτο το βάρος απόδειξης, να βεβαιώσει ότι κατέβαλε προηγουμένως κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διενέργεια του ελέγχου των βιβλίων και στοιχείων ... και ότι αυτός ήταν αδύνα: τος ή εξαιρετικώς δυσχερής»⁴.

8. Την επισφάλεια των αποτελεσμάτων του εξωλογιστικού προσδιορισμού υποστήριξε και το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με την υπ' αρίθμ. 181/2017 γνωμοδότηση (ΑΙ Τμή-ματος Διακοπών), σύμφωνα με την οποία: «... δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί επέκταση της ευθύνης στους διαδόχους των εκπροσώπων της απορροφησάσης στη διοίκηση αυτής ... δεδομένου ότι η επέκταση της ευθύνης σε αυτούς προϋποθέτει την παρακράτηση και τη μη απόδοση φόρου και όχι απλώς τη μη παρακράτηση, γεγονότα τα οποία, όμως, δεν μπορούν να διαπιστωθούν επί εξωλον

9. Στον χώρο του φορολογικού ποινικού δικαίου που μας απασχολεί, παρατηρούνται δύο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις

10. Λόγω και της έντονης κριτικής της θεωρίας, τα δικαστήρια

"Στην περίπτωση του εξωλογιστικού προσδιορισμού, η πράξη της φοροδιαφυγής δεν απο δεικνύεται"

(ορθώς) την άποψη, ότι ο εξωλογιστικός προσδιορισμός αποτελεί μέθοδο που προβλέπεται για τη διοικητική κύρωση της παράβασης. όχι όμως για τη συγκρότηση του αξιοποίνου (αφού από κανένα στοιχείο δεν δύναται να προκύψει με

βεβαιότητα το μέγεθος του οφειλόμενου φόρου). Στην περίπτωση του εξωλογιστικού προσδιορισμού, η πράξη της φοροδιαφυνής δεν αποδεικνύεται. Απλώς τεκμαίρεται κατά πλάσμα (φορολογικού) δικαίου. Το πλάσμα όμως αυτό δεν χωρεί στο ποινικό δίκαιο, όποιες κι αν είναι οι συνέπειες του φορολογικού δικαίου. Διότι πρέπει απαραιτήτως να αποδειχθεί η τέλεση της αξιόποινης πράξης προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ποινική ευθύνη σε βάρος συγκεκριμένου προσώπου.

του ΦΠΑ, επειδή δεν προσκομίστηκαν τα φορολογικά βιβλία της επιχείρησης από τους επόμενους διοικούντες, έχει καταδικαστεί επικείρησης από τους επιξώνους διοικούντες, έσει καταδικοιστές το πονή κάθισης πάτες (5) επίξες, νού, κατά τον χείομου φούνο επίδειθης των φορολογικών ββλίων και στοικείων είκε πορατιβεί να με μένα του ροιλούι. Κατά την εδιέκοιη τις ιπιθέσης, ο μέρ-τυρος κατηγορίας – ελεγικής χαρακτήριστε τον κατηγορούμενος έθυμα» επισμόνιστος οτά όλοι εδείνο την ευθύη επίδειθης των ββλίων και ότι δεν αποκλείται ο κατηγορούμενος να είκε τηρήσια δέλει τις ιποικραίωσης του μέρρι την αποκλερησή του, δε το από 2.805.2017 άρθρο του Τάσου Τέλλογλου στην ερημερίδιο Κοθη-μησή, με τίδεις κάπορίες φορολογίες Τράδες ποι καπόλησον και σε πολιετή εδίθερθης. Πεία τραίνη στέλεσος βιαπέξε εν ... αγνοία του.

* Το κείμενο της απόφασης δημο

NOVA CRIMINALIA No 5

NOVA CRIMINALIA No 5

10

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΤΑΛΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Οποιαδήποτε άλλη λύση είναι αντίθετη με τις θεμελιώδεις σοχές του ποινικού δικαίου.

11. Ο Άρειος Πάγος επιμένει στην αντίθετη άποψη. Με την υπ αριθμ. 1992/2017 απόφαση (Ζ' Ποινικό Τμήμα), αναίρεσε την υπ' αριθμ. 139/2017 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κα

το πλάσμα του φορολογικού δικαίου δεν αρκεί για τη στοιχειοθε τηση της ποινικής ευθύνης"

«Του νόμου μη διακρίνοντος, το αδίκημα της μη απόδοσης ΦΠΑ τελείται και όταν ισδιορισμός του αποκρυβέντος ε δήματος, επί του οποίου οφείλεται ΦΓΙΑ, γίνεται εξωλογιστικά, αφού και ο εξωλογι στικός προσδιορισμός αποτελεί νόμιμα τρόπο υπολογισμού των εισοδημάτων ... ο

εξωλονιστικός προσδιορισμός των εισοδη-

ν και η βάσει αυτού επιβολή ΦΠΑ δεν αποτελεί κύρωση, αλλά νομο τρόπο προσδιορισμού αυτών, υπαγόμενο στο πραγματικό του Ν. 2523/1997, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι το στοιχείο της αντικειμεόστασης του ελεγχόμενου αδικήματος είναι το πραγμ

6 'Ета ка АП 1165/2016, 718/2015 ка 295/2007.

- γεγονός της μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης του σχετικού φόρου και, επομένως, ο τρόπος προσδιορισμού της φορολογητέας ώλης (λογιστικά ή εξωλογιστικά) δεν αποτελεί κρίσιμο στοικείο για το αξιόποινο της αιμπεριφοράς».
- 12. Όμως το πλάσμα του φορολογικού δικαίου δεν αρκεί για τη στοιχειοθέτηση της ποινικής ευθύνης.
- 13. Συμπέρασμα: Η ελληνική έννομη τάξη δεν στερείται κανόνων για τη διάγνωση της φοροδιαφυγής. Μοναδική (δίκαιη) λύση αποτελεί η επαναφορά στον θεμελιώδη κανόνα του ποινικού δικαίου: ουδείς τιμωρείται εάν δεν αποδειχθεί η τέλεση της πράξης και η πρόθεσή του να την τελέσει. Αυτός ο κανόνας εφαρμόστηκε από άλλον Εισαγγελέα στο παρά-δειγμα του καταδικασθέντος σε 5ετή κάθειρξη για έτερη σε βάρος του κατηγορία (φοροδιαφυγή στο εισόδημα) στο πλοίσιο εξωλογιστικού προσδιορισμού, όπου κρίθηκε ότι το αδίκημα δεν μπορεί να προκύψει αντικειμενικά και ότι ουδεμία μπαιτιότητα βαρίνει τον κατηγορούμενο⁷

Η πρόσφατη νομολογία των Γερμανικών Δικαστηρίων επί Ευρωπαϊκών Ενταλμάτων Σύλληψης εκδοθέντων από τις Ελληνικές Αρχές - Κριτικές παρατηρήσεις.

Ανδρέας Γεωργόπουλος :ρών, LL.Μ. Πανεπιστημίου Μονάχου, υπ. Δ.Ν. Δικηγόρος Πατρών. LL.Μ Π

ιχέση μεταξύ της αμοιβαίας αναγνώρισης, Της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε υποθέσεις εκτέλεσης Ευρωπαϊκών Ενταλμάτων Σύλληψης (εφεξής ΕΕΣ) έχει απασχολήσει σε πλήθος περιπτώσεων τα Ευρω Δικαστήρια.

Το ΛΕΕ σε παλαιότερες αποφάσεις του πανίως εστίαζε στη θεμελιώδη σπουδαιότητα της αποτελεσματικής λειτουργίας της αμοιβαίας εμπιστοσύνης ως πυρήνα ενός αποτελεσματικού συστήματος δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις. Ερμήνευε, δε, στενά του λόγους άρνησης εκτέλεσης από τα εθνικά δικαστήρια του ΕΕΣ, μη προσμετρώντας σε αυτούς, αυτοτελώς, εκείνον της παραβίασης των θεμελιωδών δικαιω μάτων του εκζητούμενου (ενδεικτικά C-396/11 Radu, 29.1.2013, C-399/11, Melloni, 26.2.2013).

Ρήγμα στην παραπάνω νομολογιακή προσέγγιση αποτέλεσε η απόφαση της 5.04.2016 της Ολομέλειας του ΔΕΕ (C-404/15 και C-659/15 PPU, Pál Aranyosi και Robert Căldăraru v. Generalstaatsanwaltschaft Bremen). Το Δικαστήριο διατύπωσε την άποιμη ότι σε «εξαιρετικές περιστάσεις», μπορούν να τεθούν περιορισμοί στις αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης και αμοι-βαίας εμπιστοσύνης. Τέτοια «εξαιρετική περίσταση» συνιστά η ύπαρξη σοβαρού κινδύνου να υποστεί ο εκζητούμενος, σε οίπτωση εκτέλεσης του ΕΕΣ, απάνθρωπη ή εξευτελιστική

ιεταχείριση κατά την κράτησή του στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ, κατά παράβαση των άρθρων 3 της ΕΣΔΑ και 4 του ΕΧΘΔ. Επιπρόσθετα το ΔΕΕ τόνισε τον απόλυτο χαρακτήρα της απαγόρευσης των βασανιστηρίων στο Δίκαιο της ΕΕ και συμπέρανε ότι η εκτέλεση ενός ΕΕΣ ουδέποτε επιτρέπεται να οδηγεί σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση του εκζη-

" οι παραβιάζουσες το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές (...) κινδυνεύουν να λόγος άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ αι τα εθνικά δικαστήρια των Κρατώι Μελών της ΕΕ " Ακολούθως, κατά τρόπο αναλυ-τικό, προσδιόρισε τον τρόπο με τον οποίο το κράτος εκτέλεσης του ΕΕΣ, στηριζόμενο σε αντικει και κατάλληλα επικαιροποιημένες πληροφορίες, θα πρέπει να διαγι κλείει την ύπαρξη τέτοιου κινδύνου (βλ. όλως ενδεικτικά Β. Μιτσιλένας, Ο έλεγχος περί της εφαρμο γής της αρχής της αμοιβαίας αναννώρισης σε πρινικές μποθέσεις στην ΕΕ: Ο ρόλος των Θεμε

λιωδών Δικαιωμάτων σε Χρίστος Μυλωνόπουλος, Διεθνές Ποινικό Δίκαιο και Σύνχρονη πραγματικότητα. Προκλήσεις ιι προοπτικές, σ. 132, 2017, Klaus Michael Böhm. Aktuelle

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΤΑΛΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ

Entwicklungen im Auslieferungsrecht, NStZ 2018, σ. 197 επ, Anne Pieter van der Mei. The European Arrest Warrant sys tem: Recent developments in the case law of the Court of Justice προσπελάσιμο από https://journals.sagepub.com/ doi/abs/10.1177/1023263X17745804).

Άμεση ήταν η νομολογιακή υιοθέτηση των παραδοχών της παραπάνω απόφασης από τα γερμανικά δικαστήρια σε περι πτώσεις που εκλήθησαν να αποφανθούν επί ΕΕΣ εκδοθέντων από τις ελληνικές αρχές.

Έτσι λοιπόν το Εφετείο της Στουτγκάρδης (OLG Stuttgart Απόφαση 08.06.2016 - I Ausl. 321/15, BeckRs 2016, I1835), ανέβαλε την εκτέλεση Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης κατά Έλληνα υπηκόου, διότι διέννωσε ότι ο εκζητούμενος διέτρεχε σοβαρό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελι μεταχείριση κατά τον εγκλεισμό του στις ελληνικές φυλακές κατά παράβαση του άρθρου 73 του Γερμανικού Νόμου για Διεθνή Δικαστική Συνδρομή (IRG) σε συνδυασμό με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 4 του ΕΧΘΔ.

Το Δικαστήριο για το σχηματισμό της κρίσης του έλαβε υπ' όψιν του Έκθεση του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών αλλά και Έκθεση της Επιτροπής για την Πρόληψη Βασανιστη ρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT), για τις συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές (υπερπληθυσμός, κακή υγιεινή, ελλιπής θέρμανση, μη ασφάλεια κρατουμένων κ.λπ).

Επίσης, το Εφετείο του Χαμ (OLG Hamm Απόφαση της 30.11.2017 - 2 Ausl. 81/17, BeckRS 2017, 136404), λαμβάνοντας υπ' όψιν τα δημοσιεύματα στον τύπο σχετικά με τις συν θήκες κράτησης στις ανδρικές Φυλακές Κορυδαλλού που συνοδεύονταν από φωτογραφίες που αποτύπωναν άθλιες συν θήκες κράτησης, Έκθεση του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών αλλά και Έκθεση της Επιτροπής για την Πρόληψη Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT), αποφάσισε ότι ο εκζητούμενος διέτρεχε σοβαρό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά τον εγκλεισμό του στις ελληνικές Φυλακές και δεν εκτέλεσε προσωρινώς το ΕΕΣ. Οι ελληνικές, δε, αρχές δεν ήσαν σε θέση να διασφαλίσουν κατά τρόπο πειστικό ότι ο εκζητούμενος καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησής του θα βρισκόταν σε σωφρονιστικό κατάστημα στο οποίο θα επικρατούσαν συνθήκες συμβατές με την ΕΣΔΑ.

Επιπλέον, το Εφετείο του Μονάχου (OLG München Απόφαση της 9.1.2018. | AR 319/17, BeckRS 2018, 263), επιλαμβανόενο ΕΕΣ εκδοθέντος από την Εισαγγελία Εφετών Πάτρας, ζήτησε από τις ελληνικές αρχές πληροφορίες για τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα στα οποίο θα κρα τηθεί ο εκζητούμενος, κι εν συνεχεία διαβεβαιώσεις ότι σε όλες τις ελληνικές φυλακές μπορεί να χορηγηθεί η ειδική φαρμα κευτική ανωνή που λαμβάνει ο εκζητούμενος καθώς και να προσφερθεί η απαιτούμενη ιατρική περίθαλψη.

Στηριζόμενο κατά κύριο λόγο σε επικαιροποιημένη αναφορά του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών για τις συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές απεφάνθη ότι η γενική διαβεβαίωση των ελληνικών αρχών ότι οπουδήποτε κι αν κρατηθεί ο εκζητούμενος δεν θα παραβιασθούν τα ατομικά του δικαιώματα, είναι μη χρήσιμη, επειδή δεν αναφέρεται σε συγκεκρι-μένα καταστήματα κράτησης, και για το λόγο αυτό δεν ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο να υποστεί ο εκζητούμενος απάνθρωτη ή εξευτελιστική μεταχείριση στις ελληνικές φυλακές.

Λόγω, όμως, διαπίστωσης σημαντικής βελτίωσης των συνθηκών κράτησης στις Ελληνικές Φυλακές δεν απέρριψε την εκτέλεση του ΕΕΣ οριστικά αλλά

αυτές, οοθά ερμηνευόμενες, μπορούν να αξιολογηθούν ως ένα σημαντικό βήμα .. μετατόπισης του κέντρου βάρους της διαδικασίας " προσωρινά. Οι παραπάνω αποφάσεις καθιστούν σαφές ότι οι παραβιάζουσες το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ συνθήκες κράτησης στις ελληνικές φυλακές, δεν ιστούν πια μόνον αιτία διεθνούς διασυρμού και πολλαπλών συνεχι ζόμενων καταδικών της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ. Πλέον κινδυνεύου

σης εκτέλεσης ΕΕΣ από τα εθνικά δικαστήρια των Κρατών Μελών της ΕΕ κι αιτία αδυναμίας δίωξης και τιμώρησης σημαντικού αριθμού εγκλημάτων από τις ελληνικές αρχές.

Σε επίπεδο αξιολόγησης της λειτουργίας του θεσμού του ΕΕΣ, με όρους Ευρωπαϊκού Ποινικού Δικαίου, οι παραπάνω αποφάσεις καταδεικνύουν ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μία σημαντική προσπάθεια απεγκλωβισμού των εθνικών δικαστηρίων από την αρχή της τεκμαιρόμενης αμοιβαίας εμπιστο σύνης μεταξύ των ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων, όταν αυτές καλούνται να κρίνουν ζητήματα παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα νερμανικά δικαστήρια εν προκειμένω διεξήγαγαν σχολαστική έρευνα της κατάστασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του κράτους που ζητούσε την έκδοση. Έκριναν δε ως μη χρήσιμες τις γενικόλογες διασφαλίσεις των ελληνικών αρχών για σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου μη διολισθαίνοντας στην αντιμετώπιση του ζητήματος με παραδοσιακές λονικές δημοσίου διεθνούς ίου σε περιπτώσεις έκδοσης

Οι αποφάσεις αυτές, ορθά ερμηνευόμενες, μπορούν να αξιολογηθούν ως ένα σημαντικό βήμα μετατόπισης του κέντρου βάρους της διαδικασίας από την αποτελεσματική και γρήγορη συνεργασία μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου, επί τη βάσει όχι τεκμηρίων αλλά πραγματικών δεδομένων. Από την τεκμαιρόμενη δηλ. εμπιστοσύνη οδηγούμαστε στην αναζήτηση της «κερδισμένης εμπιστοσύνης» μεταξύ των κρατών-μελών σε υποθέσεις εκτέλεσης ΕΕΣ (βλ. Μιτσιλέγκας, οπ.π, σ. 157 επ).

^{18.} την από 07.04.2016 παραγγελία του κ. Εισαγγελέως Εφετών Α. Καραφλού, Ποινικά Χρονικά ΞΗ/2018, σελ. 651.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

8ο Συνέδριο της ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- Τάσεις και προκλήσεις -

15-16 Μαρτίου 2019 • Μουσείο Μπενάκη - Πειραιώς 138, Αθήνα

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 2019

18:00 - 20:00 Απογευματινή συνεδρίαση Προεδρεύων: **Βασίλειος Πέππας**, Πρόεδρος Αρείου Πάγου

Α. ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

- Χριστόφορος Αργυρόπουλος, Δικηγόρος, π. Πρόεδρος ΕΕΠ Homo europaeus λυόμενος: το ενωσιακό κεκτημένο για τις δικαιοκρατικές εγγυήσεις της ποινικής δίκης
- οικαιοικρατικες εγγυτρεις της ποινικής οιιας. **Luigi Foffani**, Καθηγητής Ποινεποιτρίου Μοθατο Το θεμελιώδη δικαιώματα στην ενωσιακή ποινική διαδικασία Β**αλαάμης Μποιλόγκας**, Καθηγητής Ποινατήμου Λοιδίου Queen Mary Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων

- Η αρκη της αμοιβαίας συγγωρισης των πονικων αποφασεων *Μφρία Κάδρο-Γρικτήνα Κοθηγίαρα ΑΠΟ Νομολογία του ΔΕΕ σε ποινικές υποθέσεις: το σύχκρονο ενω-σιακό τοπίο και οι προκλήσεις του μέσα από το παροδειγμα επιλεγμένης νομολογίας για το ευρωπιϊκό ένταλμα σύλληψης και την ορχή πο bis in idem

20:00 - 21:30 Δεξίωση

EABBATO 16 MAPTIOY 2019

9:30 - 10:45 Πρωινή συνεδρίαση - Μέρος Ιο Προεδρεύων: **Αριστοτέλης Χαραλαμπάνης**, Καθηγητής ΔΠΘ

Β. ΟΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΥΠΟΠΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΏΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

- **Δομίνικος Αρβανίτης**, Δικηγόρος, υπ. Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου Τα δικαιώματα πρόσβασης σε συνήγορο και νομικής βοήθειας rny FF
- Ηλίας Αναγνωστόπουλος, Πρόεδρος ΕΕΠ, Καθηγητής ΕΚΠΑ Το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης Το δικαίωμα
- **Όλγα Τσόλκα**, Επ. Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, Μέλος $\Delta \Sigma$ ΕΕΠ Το τεκμήριο αθωότητας και η συμμετοχή του κατηγορουμένου στην ποινική διαδικασία

10:45 - 11:15 Διάλειμμα

11:15 - 12:30 Πρωινή συνεδρίαση - Μέρος 2ο Προεδρεύων: **Ιοάννης Γιαννίδης**. Ομ. Καθηγιτής ΕΚΠΑ, Πρόεδρος Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου

Γ. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΤΑΛΜΑ ΣΥΛΛΗΨΕΩΣ

Αριστομένης Τζαννετής Γεν. Γραμματέας ΕΕΠ, Επ. Καθηγητής ΕΚΠΑ Η Εθνική (Συνταγματική) ταυτότητα και η παραβίαση των

θεμελιωδών δικαιωμάτων ως λόγοι μη εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. Ο διάλογος μεταξύ ΔΕΕ και ανώτατων Εθνικών Δικαστηρίων για τη σχέση μεταξύ ενωσιακού δικαίου και Εθνικών Συνταγμάτων

- Γεώργιος Πυρομάλλης, Δικηγε
- Γεώργιος Πυρομάλλης Δικηγορος
   Η αρχή της αναλογικότητας στις διαδικασίες του ΕΕΣ
   Παρασκευάς Αδάμης, Εθνικό Μέλος της Ελλάδας στη Ευτοjust
   Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης Ο ρόλος της Ευτοjust και της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και η νομολογία του ΔΕΕ

12:30 - 13:30 Συζήτηση

17:00 - 18:15 Απογευματινή συνεδρίαση - Μέρος Ιο Προεδρεύων: **Πολωκρόνης Τσιρίδης**, Δικηγόρος, ΔΝ

Δ. NE BIS IN IDEM

- Άγγελος Καναταντανίδης, Καθηγητής ΔΠΘ Δυαδικές κυρώσεις και ne bis in idem
   Χρήστος Νάντος, Αντεισαγγελέος Πρωτοδικών, ΔΝ Εισαγγελικό δεδικασμένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- **Δημήτριος Βούλγαρης**, Δικηγόρος, ΔΝ Idem: Η ταυτότητα της πράξης

18:15 - 18:45 Συζήτηση

18:45 - 20:00 Απογευματινή συνεδρίαση - Μέρος 2ο Προεδρεύων: **Παναγιώτης Μπρακουμάτσος**, Αντεισαγγελέας ΑΠ

Ε. Η ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΕ (Στρογγυλή τράπεζα)

Δημήτριος Ζημανίτης, Αντειοαγγελέος Εφετών Αθηνών, Τμήμα Εκδόσεων & Δικαστικών Συνδρομών
 Το τρέκον πλαίστιο δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις στην ΕΕ. Δυναμική και τάσεις

• Ερωφίλη Σταθοπούλου, Πρωτοδίκης, Ειδική Ανακρίτρια Δικαστικών

- Ζουσμομών Η δικαστική συνεργασία στην πράξη Οββαδίας Ναμίας, Δικηγόρος, ΔΝ. Ειδ. Γραμματέσς ΕΕΠ Η αρχή της ειδικότητας στο δίκαιο ανταλλαγής αποδείξεων μέσω δικαστικής συνδρομής
- **Δημήτριος Γιαννουλόπουλος**, Καθηγητής Πανεπιστημίου Λονδίνου

«Ελεύθερη» κυκλοφορία των αποδείξεων και αποδεικτικές απαγορεύσεις

Πέρας εργασιών

Προεγγραφές: Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων (τα στοιχεία αναφέρονται παρακάτω)

nova**c**riminalia Ποναστική Έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων Συντακτική Επιτροπή: Ι. Αναστασοπούλου, Ν. Βιτώρος, Π. Κουρελέας, Π. Πανταζής, Β. Πετρόπουλος Καλλιτεχνική επιμέλεια, σελιδοποίηση: Ίνα Μελέγκογλου - altsys.gr

© Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων Εμμανουήλ Μπενάκη 24, 106 78 Αθήνα Τ.: 210 3820125, 6944 506619 F.: 210 3820112

E-mail: hcba@otenet.gr http://www.hcba.gr

NOVA CRIMINALIA No 5